

BEŞ YARPAQ

Gərəkdi ki, heç kəsə paxillıq etməyəsən: yaxşı adamlar paxillığa rəva deyil, sarsaqlarsa nə qədər xoşbəxt görünsələr belə özlərinə o boyda zərər yetirmiş olurlar... Kütlədən kim desə ki, qarnı acdır, doymayıb - inanmayın; söhbət mədədən getmir, ağzınacan dolmaq bilməyən insan bənsədəsinə aid olmayan hansısa bir çaladan gedir... Özünü bacaran bir işin həllini Tanrıdan ummağı tərgidin... Tanrı hər bir müşkül işinizdə, sizə olsa-olsa, bu və ya başqa vasitəylə yol göstərmiş olar. O yolla getməksə sizin boynunuzun borcudur.

Epikür

Sözdən şəbəkə hörən ustad...

Köhnə moskvalı, əslən azəri türkü, məşhur ədəbiyyatşünas, tərcüməçi və kulturoloq Çingiz Hüseynovun 90 yaşı tamam oldu.

Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin məzunu, filoloji elmlər doktoru, professor, əməkdar incəsənət xadimi Çingiz Həsən oğlu Hüseynov, göz dəyməsin, doxsanında da yenə yaradıcılıq şövqündədir. Geniş yayılmış seriyadan elmi-publisistik "Məhəmməd" (s.ə.s.) adlı əsəri ötən il çapdan çıxıb. Adından görüldüyü kimi bu əsər Peyğəmbər - əleyhissələmin həyatına və dünyadakı bütün müsəlmanlar üçün nümunə sayılan müqəddəs əməllərinə həsr olunub...

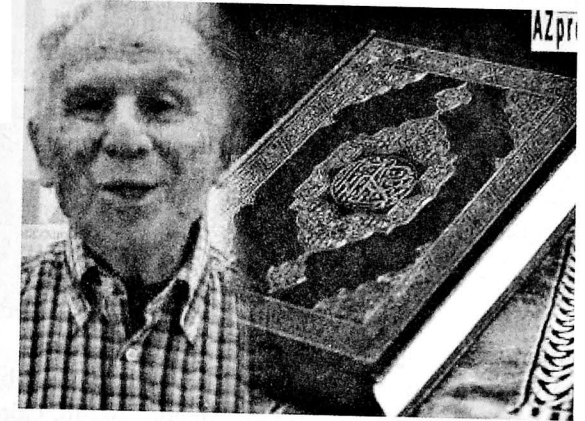
Hazırda İsraildə yaşayan ustad yazıçı tarixdə yəhudi millətinin dünya mədəniyyətindəki rolundan bəhs edən bədii tarixi əsər üzərində də çalışmaqdadır...

Çingiz Hüseynov yaradıcılığa doğulduğu yurdun ədəbi irsini, daha doğrusu klassik şair və aşiq poeziyasını rus dilinə çevirməklə başlayıb. 1960-cı ildə Moskvanın "Xudojestvennaya literatura" nəşriyyatında 3 cildlik "Azərbaycan poeziya antologiyası" məhs Çingiz Hüseynovun bacarığı sayəsində işıq üzü görüb. Və bu samballı kitab indinin özündə belə Azərbaycan - Rus ədəbi əlaqələrində öz mühüm rolunu oynamaqdadır...

Ç. Hüseynovun qələmindən çıxan ilk bədii əsər Bakıda çap üzü görmüş "Mənim bacım" adında povestdir. 1965-ci ildə onun "Şəhər üzərində külək" əsəri Moskvada çap üzü görmüş oldu.

Ç. Hüseynov azərbaycan, istər rus ədəbiyyatının möhtərəm qələm sahiblərindən, nəsrin ağsaqqallarından sayılır. Çingiz ona doğma olan, iki dildə çap üzü gören otuzdan çox əsərin müəllifidir. Hansı ki, onundan çoxu romandır. Onlardan biri - "Məhəmməd, Mamed, Məmiş" dünyanın bir çox dillərinə tərcümə olunub. "Fətəli fəthi", "Ailə gizlinləri" isə fəlsəfi - tarixi roman janrında ən dəyərli nümunələrdən sayılır. Son vaxtlar →

Çingiz Hüseynov - 90

yazdığı "İqra direktorluğu" adında kompüter romanı milli münəqişələr mövzusunda. "Doktor N" adlıcıldən ibarət romandasa müəllif tarixə baş vurur. "Bitməmiş məktub", eləcə dini-mifoloji "Merac" romanı da

Ç. Hüseyinovun bədii təfəkkürünün son illərdəki məhsuludur...

Fantastik realizmin mənəm ustalarından sayılan Çingiz Hüseyinov öz yaradıcılığında istər Azərbaycan, istər başqa Şərq xalqlarının mifolojisindən faydalanır. Onun əsərləri tarixi, dini, əsatiri mahiyyət daşısa da dünyanın indisinə, bəlkə də sabahına, gələcəkdə yaşayacağı problemlərə həsr olunub. Çingiz Hüseyinovun nəsrı gerçəklə uydurmanın qarışığıdır və onun yazı üslubu dünya ədəbiyyatında dəbdə olan bütün axımlara qoşulub irəli getməkdədir. Çingiz Hüseyinov nəsrı - azərbaycan şəbəkə sənət üslubunda özünü göstərən fantastik realizmdir. Həm də onun nəsrində reallıq ikili xarakter daşımaqdadır. Çox vaxt həyati gerçəklər müəllif tərəfindən qəsdən dəyişdirilir; özgə cür yozulur. Ola bilsin belə üslub bəzən oxucuya bəsit də görünə bilər. Ancaq bu bəsitliyin mayasında mürəkkəb bir reallıq gizlənməkdədir. Bu - Çingiz Hüseyinov reallığıdır; Çingiz Hüseyinov neçə illərdir ki, həm də ədəbiyyatın ən ümdə problemlərilə məşğuldur. Onun qələmindən çıxan "Qoşa dilli ədəbiyyat problemi", "Çoxmillətli ədəbiyyatda forma yaxınlığı", "Çoxmillətli ədəbiyyat Dünyanı və bu gün", "Milli münəqişələrin rəndəni aspekt baxımından", "Mədəni sistemdə din" və əsərlər bu qəbildəndir;

...90 yaşına varsa da, bu günün özündə də gənclik həvəsiylə yazı-yaradan görkəmli qələm ustadından yeni-yeni, bir-birindən müdrik, formaca bir-birindən təzə əsərlər gözləməkdə ısrarlıyıq. Ümidvarıq ki, onun 100 illiyində bir daha Çingiz Hüseyinov fenomeni barədə yenidən söhbət açmalı olacağıq...

Abuzər Bağirov
Moskva.

Rus hərbi Tatar-monqollardan çox şey öyrənib...

Vaxtilə rus filosofu İvan İlyin belə yazırdı: lap ilk əsrlərdən tutmuş, özünü dünyaya tanıdana qədər rus xalqı hər tərəfdən, necə deyirlər, quru düzdəydi. Bütün sərhədləri açıq, uzanıb-gedən çöllər və düzəngahlar. Günlərlə, aylarla yol getsəydin belə qabağına dərə-dağ, heç təpə belə çıxmazdı. Bəli rus torpağı hələ qədimdən "Açıq qapı" kimiydi; bu qapı bağlanmırdı, çünki qapının özü yoxuydu. Və hər tərəfdən xalqlar Rusiyaya köçüb gəlməkdəydi. Şərqdən və elə Cənubdan, - Şərqdən Qərbəcən. Rusiyada heç bir təbii sərhədə söykənilə dayanacaq yer tapmazdın. Rusiya ya gərək ayrı-ayrı qəbilələrin yürüşləri qabağında diz çökəydi, ya da ki, onlara qarşı vuruşaydı. Onların qabağına silahla çıxaydı".

Elə rus strateji mədəniyyətinin ən vacib prinsipi də burdan irəli gəlir. Və Rusiya, əsrlər boyunca, öz ordusundan başlıca olaraq düşmənin piyada qüvvələrini dəf etməklə faydalanırdı.

Bu günün özünü götürək... Hazırda dünyada baş verən hibrit müharibələrin və rəngli inqilabların fonunda istər-istəməz yüksək dəqiqliyi ilə seçilən hərbi texnikaya tələbat gündən-günə, az qala saatbasaat artır. Okeanın o tay - bu tayında rəngli inqilabların və son dərəcə dəqiq texnologiyə malik yerdəki-göydəki silahların ortaya çıxması bunu bir daha sübuta yetirir. Rusiyanın müasir strateji mədəniyyətinə xas başlıca keyfiyyətlərdən biri istər Şərq, istər qərb qonşularına görk olası hərbi texnika yaratmaqdır. Məşhur rus hərbi nəzəriyyəçisi Aleksandr Sveçin ısrarlı surətdə nəzərə çatdırırdı ki, "istər keçmişdəki, istər indiki rus hərbi sənəti ən çox Tatar-monqollara borcludur. Biz - Rusiya, bir dövlət

kimi çölə aid yürüş və döyüşləri Şərqdən öyrənmişik. Döyüşə dərindən qoşulmağı, ordunu və yaxud alayı sağa-sola bölməyi, pusquda dayanmağı, süvalınıyır və onunla bir neçə dəfə qayıdub qayıtmağı. Tatar-monqollardan öz eləmişik. Bundan əlavə, istər kəşfiyyat, istərsə gözətçi intizamını da onlardan öyrənmişik. Bunu heç vaxt dana bilmərik".

Aleksandr Bartoş
"Nezavisimaya qazeta"